

ГЛАС

ORGAN NARODNOG FRONTA ZA OKRUG BANJA LUKA

GODINA V.

BANJA LUKA, 8 februara 1947 god.

Broj 6 (86)

Радни колектив Дрвара дао је 25 ударника, а већи број радника је награђен и похваљен

На свечано проглашену ударника у Дрвару присуствовао је и друг Никола Котле, члан Главног одбора ЈСРН за Босну и Херцеговину

На дан 1 фебруа о. г. извршено је свечано проглашење ударника, награђених и похваљених радника и намештеница. Велика сала Фискултурног дома била је највише до посљедњег мјеста. Многи радници и остало повластво, дошло је да од проглашења па до ударника, који су стекли признање свога рада да добију назив хероја рада. Многи од тих ударника већ по трећи пута добијају ударничко звање, јер се истичу као несомни радници на обнови земље.

Свечаност је отворио друг Бојан Бакић, секретар Мјесног синдикалног вјећања, и поздравно присуство у име наших деловних синдиката. Он је у краћем говору општа појам ударника и приказао њихов огромну вредност на обнови земље. Нагласно је да су се радници Дрвара часно појавили и с правим добријат тај назив долазили да их награде који се не залажу да ово звање добију. Имак захваљујући свијести радника, Дрвар се обавља великом брањом и на његовим доујерничким пољима брвинама ничу нова предузећа-пизане и остали објекти. Након што је поздравно присуство радника, штегастике народних власти и представника Главног одбора ЈСРН за Босну и Херцеговину друга Котлеу — пријет је часо друг Милан Гојмарић, директор Шумског индустријског предузећа у Дрвару у Дрвару и одао признање радном колективу Дрвара у његовом залагању на обнови земље. Даље каже, због обично ми је мило да као директор предузећа могу да вас поздравим у име предузећа које сте ви својом вољом и снагом подигли. Радујем се што могу овдје пред представницима народних власти, антифашистичких организација и осталих грађанства нашег града да прочитајим имена наших најбољих радника. Сретан сам што делим међу овдешњим радним колективом и настојању другог радника, да се са свима тимцима у обнови земље. Неуморно ћемо настојати да наше предузеће буде међу првим радним колективима, а зато треба помоћ нас свијех. Пошто је друг Гојмарић завршио, пришло се на читање листе ударника.

Проглашени су свиједећи другови: Румић Душан бизар Шумско индустријског предузећа у Дрвару. Истакло се при покривању паног естроја у Топкане од 600 ко који је у рату оштећен, а од чијег оспособавања увекло зависи извршење производног плана предузећа. Истакло се на изградњу торња за евакуацију заљакви се и при неповољном времену. Својим марљивим радом превазишло је норму за 35%, а постигао уштеду материјала за 50%. Изградио и монтирао два нова предложа за

погон генератора од 64 кв и 132 кв. Никола Грубог, ковач, по други пут ударник. Монтирао главне погонске осовине за нови дог пизане. Проглашено осовину за зградитица Мелдулозе, монтирао је и прилагодио употребна пизане. Превазишло норму за 35%. Монтирао два брзодвижача гатера који ће омогућити производни план у 1947 години. Козеца Никола, ковач, по други пут ударник. У своме раду превазило је норму и постигао уштеду материјала за 85%. Кнежевић Симо — Дрвац електричар, по други пут ударник. Ослободио електричног мотора маљна и тако ослободио мотор ловице који се је до тада вреносио из маљна у дивинцу. Овим начином је омогућило бољ рад ковак у маљну тако и у дивинцу за 50%. На зградитицу Мелдулозе произвао мотор од 40 кв и осовинско гт. Ослободио моторе брзодвижаче вадвијача. Приједлогу успешно прикључио електричну линију на трансформатор Љубице, Монтирао мотора на електричну дизалицу постигао уштеду у радном времену за 30%. У Запиковићима дименирао и у Дрвару брзо допринио електрични генератор од 132 кв омогућити вине убрзану електрификацију постројења, а нарочито врсметан рад главне железничке радионице, која је успијед преоптерећења малог генератора прола често шеквала рад. Властито иницијативом произвао је у Ништроту отпорнике за штегљивање поље дизалице, које се иште не би могли саати навајати. Пропадио у стању саккупљеном железничким апарат за варање, оспособило га и тако убрзао оспособљено већ забачених локомотива. О овом ударнику директор има мишљења да је најнеуморнији борбац за електрификацију овог предузећа. Даље су за ударице проглашени Бажко Кејман, пословођа брварске радионице, који је успио добром организацијом посла да ушварио изградњу задатка радионице, а и раније је био награђен ударничком. У пизани су проглашени: Белић Бранко, Мелавенић Јован и Кишковић Сано, гатарици. Превазишли су производни задатка за 39%, у новембру превазишли норму за 5%, а у децембру за 6%. У сталарској радионици проглашен је ударником друг Мојсић Рудолф, пословођа радионице, који је својим марљивим залагањем успио да радионица буде најбоља радионица предузећа. Од грађевинских радника проглашен је Кувадић Јово, молер. Превазилио је производни задатка за 50% уштеду материјала за 30% и дао преко 30 прекомерених сати.

У дирекцији проглашен је ударником инж. Михајл Брањко, који је

својим марљивим радом дао много да изгради пизанова за изградњу објектата. Неуморним радом форсирао је изградњу објектата дуж железничке пруге. То је раднички пружао који извршио пизанова да би сувише били у раду.

У железничкој радионици, дивинци и доминици проглашено је 10 ударника: друг Јово Бурач, ливац, пословођа радионице, по трећи пут ударник. Иако је био бољестан са поштедом и боловањем — он својом вољом долази у радионицу и даје доброволно 32 рада сати. По обавроти са бољавица превазило је производњу за 60%, а уштеду материјала за 45%. Ударник Симо Мелавенић, ливар добо је до знање по други пут. Кроз период новембарског такмичења изградио је 50 пети и 200 метара цјевки за исте. На доброволној бази израдио је за

спроштавање ложишта железничке пизане, а постигао уштеду материјала за 45%. Милановић Миле, аматурни брвар, по други пут ударник. Показује велику дисциплину у своме раду, превазило производни задатка за 30%, постигао уштеду материјала за 45%. Симо Дитрић, брвар и стакао се на оспособавању локомотива, превазило производни задатка за 40% и уштеду материјала за 60%. Буро Башкић, ливар, превазило капацитет за 35%. Раде Адамовић, котлар за 30%. Напошто се истакао у оспособавању локомотива.

Шобот Душан, машиниовођа неуморни радник на пољу саобраћаја. Он делимично првенствено раду хране и дрварско аматурни која је радња испред непријатељских бункера. За вријеме рата само је возити своју локомотиву и скривати своју локомотиву у шуму испред непријатељских авиона. Тај вриједан одлик на народној борби и данас неуморно ради у саобраћају. Негова кола никад нису застала. Само је вршио одпрежане на својим колима и тиме дао преко 70 радних прекомерених сати. Постигао уштеду материјала, полова и мазица за 30%. Родич Обрав, токар, показао се вриједан и марљив у оспособавању стругова и рада у саобраћају. Негова кола никад нису застала. Само је вршио одпрежане план за 40%. Хрен Иван, брвар превазило план за 33% извршио је као летачи брвар 155 радних радова. Ни по војни није остављао посао кад је било питање саобраћаја предузећа. Шобот Славко, брвар превазило производни план за 30%, а постигао уштеду материјала за 40%. У саобраћају су проглашени ударницима: Хелер Филипче, машиниовођа, Милановић Милане, ложац у Српњацин који сачини врше оправке својих локомотива у шумама.

Главни терет остварења нашег привредног плана лежи на нашим радницима, а посебно ударницима, херојима рада у привредном подзању наше земље.

Даље су проглашени за ударнике: Кејман Стеван — Келе, машиниовођа. Превазило је већ сати он је по други пут ударник. Штрбац Дуња, столар, превазило норму за 20%. Осви горе изисених ударника награђено је око 170 радника, а јавно похваљено 100 радника и намештеница. Међу награђенима налази се један број ученика у привреди, између којих треба истаћи јуноског наставника Милана Босића, који је својим марљивим радом издарио и самог свог мајстора учитеља. Једном приликом превазило задатка за 75%. Радио је на изградњи заврља те је немалко као научнику било одољено да извршио дневно 30 заврљава, али он је успио да изради 50.

Пошто је извршено проглашење ударника, директор предузећа инж. Милан Гојмарић честитао је радницима и машиниовођама и приједлогу награде, а потом је друг Никола Котле одожа краћи говор. Испред Главног одбора честитао је нашим ударницима и изгласио да су ударници хероји рада у привредном подзању наше земље. Говорио је о успијед у годинама план привредног развика наше земље рекао је: «Главни терет остварења нашег привредног плана лежи на нашим радницима, а посебно ударницима.» Потом је говорио о Фонду предузећа, наглашавају да какав буде радни колектив деловног предузећа уласи у годишњи план привредног развика и фонд ће бити већи. О јединственим синдикатима друг Котле је говорио да су они кроз главни задатка дивинци да мобилишу све наше трубежике на изградњу земље и социјалистичког друштва. Без добре организације наших синдикала нема ни добог успјеха у раду.

Испред народних власти говорио је друг Васо Тривић, председник Округлног привредног одбора и поздравно ударнике те ми честитао у име народне власти. Нагласно је да наша народна власт гледа у ударницима један од најсвијетлијих примера кога треба радати на обнови земље. Потврдио је да је радни елан деловно високе народне свијести и да се наша привредна што први подигли и на тај начин осигура благостање радног народа. Затим је добио ријеч друг Перича Грубог који је поздравно и честитао радницима испред херојске Комunistичке партије. Након његовог говора свечаност је завршена, а отпочело је велико шпеља.

Будимљин Абид

Suđenje najvećim ustaškim zlikovcima u Bosanskoj Krajini Viktoru Gutiću Feliks-u Nedelskom i župniku Nikolu Bilogriviću

Ustaški banditi i protunarodni kler bili su jedinstveno povezani u pripremanju i izvršenju neopisivih zločinštava u Bosanskoj Krajini

1. februara pred višecim Vrhovnog suda Narodne Republike Bosne i Hercegovine otpočeo je proces protiv trije trojke poznatih ustaških zločinštava na naj-srpskim narodom, koja su prijavili najkruvije i najbrutalnije raz-dobitje u istoriji Bosanske Krajine, i govore o najbrutalniji i dubokoj iz-daži i ružnjiji okupatorskih ustaških slugu prema našim narodima. Pred narodni sud izvedeni su ratni zločinci, organizatori i izvršilac masovnih ubi-vođenja i neopisivih patnji srpskoga na-rodna ustaški zločinci na teritoriji bivše Vrbanske banovine Viktor Gutić, potstarek i inicijator nečuvenih zvjerstava u ovom kraju. Pored nje-ga na optužničkoj klupi nalazi se njegov zamjenik na položaju zločini-ka, klerofašistički ideolog, zakletni ustaša Feliks Nedelski, zaslužan-ostave ustaške omladine koja je pod direktnom komandom Gutića i ostal-kih ustaških glavešina bila slično oru-đe u njihovim rukama, prednjače-ći u izvršenju zvjerstava i terora nad našim narodima. Za njima nije ništa zaošao treći optuženi župnik Nikola Bilogrivić, čuvar duša ustaške pravde, koji je u intimnim odnošajima sa krov-kojom Gutićem omogučao njegovoj zločinačkoj djelatnosti, iskoris-tavajući sve vjerski položaj za najgor-terorisanje i maltretiranje srpskog i ostalog slobodoljubivog stanovni-štva sa zarizlivanjem mizantrop protiv svega što je pošteno i narodno. Zlo-činačka djelatnost sve trojice optu-ženih tako je isprepletana i ona svjedo-či o jedinstvenoj povezanosti usta-ških bandita, križarskih organizacija i protunarodnog katoličkog klera u pripremanju i izvršenju neopisivih zločinštava u Bosanskoj Krajini.

Proces vodi križničko višecim Vihovnog suda NR B i H, koga sačinjavaju: predsjednik dr. Mikhalo Hiti, sudije Oto Svoboda, i Vehid Begić. Optužnicu zastupa javni tužilac za okru-ge banalučki Veliko Dordević. Već dugo prije početka suđenja vladaju je veliki interes za ovaj proces. Nema grada i sela u Bosanskoj Krajini ko-je nije zapamtilo pogromama gutić-ovskih ratnih zločinaca. Preživjeli iz po-kolja i ubijanja čekaju su časa da pro- govore pred narodnim sudom o sve- mu što se dogodilo i što su sami pre-živjeli. Na nekoliko mjestu u gradu i u dvije sale postavili su zvučnici preko kojih publika napeto sluša sva-kojedno odvijanje procesa. Masu svijetla okupljene su pred zvučnicima na ulicama napućene ali slobodarske Banie Luke i tu se nalazi mnogo or-nih koji su oslietali na sebi i na svojim najbližim zločinačko djelatnost zlikov-čeva — gutićevaca. Uzbuđeno i sa gnusanjem slušaju hiljade ljudi o ne-čuvenim zvjerstvima ustaških okupa-torskih slugu, iskaze svjedoka o por-kojima ubijanja, selu i obilast, o pro-rogovima slobodoljubivih radnika, se-rijske i rođane o svemu onome što-že za vrijeme fašističke okupacije bila grozna stvarnost i što će ostati u istoriji kao dokument o najbrutal-nijem divljanju fašističke zvijeri u našoj zemlji, a posebno u Bosanskoj Krajini.

ČITANJE OPTUŽNICE

Uo uzimanja generalna javni tužilac Veliko Dordević počeo je optužni-ču. Ona sadrži 50 strana i na osnovu dokumenta iznosi besprimjenu zločinačku djelatnost optuženih. Ona govori o teškom dobu Bosanske Kra-jine kada se pod zaštitom više nje-mačkih beaoneta pojavio ustaški zločinčevnik Viktor Gutić, da izvrši-šao što su ustaški zločinčevnici, pod-ručna organizacija u krovnojnoj mađari-venosti srpskog narodu i orena svim svojim rodoljubima. On odmah or-

ganizira na teritoriji bivše Vrbanske banovine ustaški teroristički bandu, sastavlenu od najgorih zlikovčava i kriminalnih tipova. Optužnica navo-di:

»Rukovodeni principom, da za usta-ške funkcioniere treba postaviti kr-vokele i napokvarivati rbove, optu-ženju Gutić je postavio za ustaške stariješe i tv. ustaške ložernike no- rezovima, između ostalih ove: Ke-

Veliko Dordević, javni tužilac za okrug Banju Luku

lemena Gustava u Banjoj Luci, Fa-šistovića Ibrahima u Bos. Novom, Muratbeoviću Huseina u Bos. Krup-ju, Perišu Šubaru u Kotor Varošu, Milu Lievaru u Sanskom Mostu, Zvo-nimira Stubića u Bos. Gradšaji, dr. Antu Odčiću u Derventu, Kostu Ur-noviću u Mrkonjić Gradu, Rifatu Ku-lenovića u Bos. Petrovcu, Tomislava Sarića u Bos. Grahovu, Mirku Topić-u u Maglaju itd.

Postavljeni žurnični sprovodi su po istom sistemu ustaški organizir-ani na niže postavljenim ustaškim tar-bornika i rolnika. Čitli ovaj ustaški aparat sa logarnicima i optuženju Gutićem kao stozernikom na čelu, sprovođujući u djelo ustaška načela, izvršio je množbrojna ubistva koja su dosegla vrhunac u poznatom lin-danskom pokolju Srba 1941 god. po- red ubistava i drugih zločina izvrše-nih prema Jevrejima i orena množ-brojnih rodoljubima, koji su se stav-ili na branik slobode i bratstva nar-odnih naroda.

Zlikovec Gutić odmah iz dolaska u B. Luku, aprila 1941 god. kao glav-nyi ustaški funkcioner na ovom po- dručju prelazi na krvavo ostvariva-nje fašističko-ustaških rasnih i pro-terorističkih namjera dajući »primjer-ku« u realizovanju šovinističke zamisli, huiškanju na bratoubilačko isreblje-nje u korist fašističkih okupatora. U tom cilju on dan za danom izdaje odredbe, proglose i ozlase i drži pro-voje pune nabojevdnih izraza protiv Srba i Jevreja, osporavajući im osnovna građanska prava. Takve su odredbe o hrisanju ćirilice, o predaji ustaškom stožeru, radio-aparatu, fo-tografskih aparatu i dužbina od Sr-ba i Jevreja, o zabranu istina, noć- noć kretanja a Jevrejima povrh to-va posjećivanje javnih lokala, pozori-šta i bioskopa, naredba o rješenu pravoslavne crkve od Jevreja, od-šćenje hrieaničkim okupatorima da- mođev ievristike oštine pretvore u jav- nu kuću itd.

U svojim govorima i izjavama Gutić iskorisťava svaku priliku da vrije-đa i ponižava srpski narod i Jevreje na nabojevdnih načun narovstavljaju-ći masovne pokolje koji su se ne- posredno iz toga i dogodili. On je

isto tako nabojevdno napadao one Hrvate i muslimane koji nisu htjeli da izvršuju zločine po njegovim upu- tama i da stupe u službu okupatora.

Služeći se pljačkarskim fašističkim metodama razbojničke otmirnice optu- ženju Gutić neposredno iz dolaska u Banju Luku određuje kontribucije mnogim građanima Srbima, oduzima cilekurnu imovinu Jevrejima i pri- silno protjeranih ih usljed ustaškog terora izbjeglih Srba. Organizovan pljačkarski uzar »Fonova« nije mo- gao sve da obuhvati već su pojedini Gutićevi saradnici otmali i uzimali štogod su htjeli i do čera su došli. Po narednju Gutića odučkavala srp- ska i jevrejska imovina iznosila je ne- koliko stoćna miliona dinara, a nar- silno prisvojeno ručine i stvari Gutić je poklanjao u besmilne dijelce plit- ten sa svojim saradnicima.

Optuženju Gutić preduzima sve dra- stičnije mjere donoseći odluke o ubi- stvima i pljački na planinama sa svo- jim zlikovcima saradnicima. U julu 1941 godine počinu masovna hapše- nja i pljačka srpskih porodica, a pod prijetnjom prisilnog iselavanja i pod terorom ubijanja i klanja, veliki broj srpskih porodica bio je prisiljen da izbjegne ostavivši cilekurnu svo- ju imovinu. Taj terar rastao je iz- dana u dan. Gutić neprekidno nare- đuje polednača i masovna hapšeni- ja rodolubna, naročito Srba i Jevreja, a srpskog stanovništva i kao tocu za jemstvo njeimčkih i ustaških vojsko- ka.

Nad zatvorenicima su se sprovo- dila nečuvena nasilja, maltretiranja i ubijanja na najzverskiji način. Hapše- nja uzimaju veliki zahat i u junu — julu 1941 godine po narednju Nje-mačke na SSSR, kojom prilikom je iz- tvarvan i veliki broj muslimana i Hrvata zbog svoje rodoljubivog držanja. Optužnica navodi veliki broj pojed- načnih ubistava koja su, počevši od maha 1941 godine po Gutićevom na- ređenju izvršili njegovi saradnici. Da bi lakše sprovođio svoje zločinačke namjere Gutić je proglasio »Zakon- sku odredbu o obrazovanju prijekog

god je morao ubacivao je vatru šovin- ističke naznje i huiškao na pogor- makske ekspedicije protiv srpskog sta- novništva. U tome se služio i svojim službenim organima.

Optužnica navodi:

»Pred lindan, naime krajem jula i početkom avgusta 1941 optuženju Gutić naredio je svima počinjenim u- staškim funkcionerima kao i uprav- nim organima u zv. NDH da pristupe masovnom hapšenju i ubijanju srp- skog stanovništva, da su ustaše po njegovom narednju i uputstvu izvr- šile masovno ubijanje Srba; ljudi, že- na i djece na cilekom području biv. Vrbanske banovine, koje je kontrolis- kao optuženju Gutić.

Ovo masovno ubijanje Srba, najvr- no kod naroda lindsayki nazov, ko- je se protezalo i u septembru mjesec imao je ogromne razmjere tako da su tih dana na najzverskiji način od po- bjebnih ustaških hordi pobijene na desetine hiljada ljudi; žena i djece srpske narodnosti.

Na cilekom području ustaškog sto- žera u Banjoj Luci masovno zvjerstvo ubijanja vršeno je na isti način.

Krv srpskog naroda prohvalna je tih tragičnih dana nemilice: mladi, stari, žene, djece, škole i crkve bili su pre- pumpe izmrcvarenih i iskrvavljenih lie- ševa.

Nizala su se bezbrojna ubistva, čes- to puta uz mučenje, kasapjenje i mrcvarjenje. Tako je u Prijedoru i okolini pobijeno preko 1500 Srba, u Sanskom Mostu i okolini preko šest hiljada, u Bosanskom Novom i oko- lini preko pet hiljada, u Ključu i okolini preko 3.500, u Mrkonjić Gradu preko hiljadu itd. Krv bezbrojni nevinih li- di, žena i djece pala je na ruke zlo- činca Gutića koji je u podvalosti kao izatereva zvijer raspisivao brato- ubilačko istrebljenje.

Optužnica dala navodi:

»Početkom februara 1942 godine optuženju Viktor Gutić boraveći već duže vremena u Banjoj Luci, u želji da od kraja sprovođe svoju pakleni namjeru o uništenju srpskog naroda,

Otmuženi za vrijeme čitanja optužnice

Sljever: Gutić, Nedelski, Bilogrivić

suda koji je osudio na smrt stitjelci- njem i vješanom veliki broj Srba, a naročito zemljoradnika sa područja bivše Vrbanske banovine. Prijetnje o pokolima on je naročito izražavao u svojim govorima, koje je održavao u svojim mjestima i većim selima. Svaki njegov zov trebao je da bude postrek za nova ubijanja, za raspalje- vanje životinjskih instinkata kod po- jedinaca. Ovi posttrekački govori i dr- žanja, naredbe i zlikovca Gutića re- spisivali su ustaške hordi i ubistva su zahvaliva sve veće oblasti. Krvnik Gutić prirova je »krvavi pijet«. Gdje

o nemahiti više neposredno vlast nad ovim teritorijama uspio je da sagla- snosti sa svojim najužim kružom usta- ša u Banjoj Luci organizuje masovni pokolji u okolnim selima.

Za izvršenje ovog pokolja pridobio je zločinačko 2 dopravljaniku tjesnu- boju, koja je boravila u Banjoj Luci pod komandom natporučnika Josipa Mišlova, na je tako ova bolna ruko- vodena od svojih stariješina i Miroslo- va Filipovića, fraatra sa Petricevca, iz- vršivši 7 februara 1942 godine masovni pokolji Srba u Rakovcu, Drakuliću, Motikama i Sarovcu.

Plan majskega takmičenja tvornice duhana

Banalnačka tvornica duhana ostvarila je dosadašnji program za 100%, prebacivši novu u mnogim odjeljenjima. Ovo zadnje naročito se odnosi na mašinski rad. Takmičarski duh obuhvatao je radništvo tvornice i ono je ušlo u period prvomajskog takmičenja sa punom sviješću i voljom da uložiti sve snage u ispunjenje i premašanje postavljenih normi.

Savez radnika duhanske industrije Jugoslavije dostavio je okružnicu koja punkтира program takmičenja. Na konferenciji 16. januara u cilju što uspješnijeg sprovođenja takmičenja, radnici su sa svojim rukovodiocima prešli sve tačke i dali obaveze prvomajskog takmičenja. Konferencija je ispitivala mogućnost stvaranja i premašivanja proizvodnih zadatka obzirom na kapacitet i broj mašina. Zatim smanjenje proizvodnih troškova racionalno korišćenjem sirovina duhana i cigar-papira, uštedu maziva, goriva i ostalog porodnog materijala bez štete po mašine. Podučeno je pažljivo rukovanje mašinama i brzo uklanjanje prekiđa u radu. Predviđeno je takmičenje između grupa i pojedinaца u vezi sa postizavanjem radnih normi. Potom je po organizacionom radu postavljen plan prvomajskog takmičenja područne saveza radnika i namještenika monopolskog preduzeća.

Ovdje je obračena naročita pažnja da se osvari stopotnostno učlanjivanje u sindikalnu organizaciju. Sindikat već po svoji svrhi mora obuhvatiti sve radnike, jer on predstavlja osnovnu organizacionu formu putem koje radnička klasa kroz ostvarenje svojih ciljeva. Plan je označio kulturno-prosvjetnu djelatnost kao težište budućeg rada. Radnici tvornice duhana kao i cjelokupna radnička klasa imaju lisan udio u velikoj važnosti naobraze. Pred radnikom klasom stoje teški zadaci. Njima također mora biti omogućeno uloga ne može i raditi samo političko-ekonomski karakter. Izraditi vjelebu zgradu socijalizma znači uraditi novi duh u sva područja djelatnosti ljudskog društva a sad trvenstveno na kulturni sektor. Teška prosudila ispunjena ostvarenjem neposrednih bodbenih ciljeva nije dovoljno podizanje jedinica da u u potpunosti protjerati staru i preživjelo društvene snage. Danas su zato stvoreni potrebni uslovi za stvaranje znanja i naši će radnici postati nosioci kulturnog života u daljnjoj borbi za izgradnju zemlje. Stoga i jeste većina tačaka prvomajskog takmičarskog plana posvećena tim svrsi kao na primjer: podizanje klase svijesti, omasoviti posjeta kina i pozorišta, nabaviti savremena djela za područni biblioteku i produbiti veći interes kod čitaoca, pojačano zasturiranje štampa, redovito održavanje naučnih i političkih predavanja itd., a kao najsomnoliji zadatak potpuno likvidirati nepismenost. Dva stotina šestina analifabetski tečaja u tvornici uspjela su obismeniti 40 radnika. Ostalo je još 35 nepismenih koji su sada podijeljeni u dvije grupe i oni prvi imaju neće slaviti kao analifabeti.

Završetak domaćinskog tečaja u Bos. Krupci

Početkom mjeseca decembra Srećki odbor A.F.J.-a u Bos. Krupci otvorio je tečaj za seroske domaćine. Tečaj je trajao šest nedjelja, a počinjalo su ga dvadeset sedam druvaštva iz okolnih sela. Za vrijeme tečaja polaznici su imali dvije vrlo uspješne priredbe u Bos. Krupci i Otoci.

Nastavice ovog tečaja uložile su mnogo truda za uspjeh.

Kako su ostvarene pretkongresne pripreme na prijedorskom srezu

Na sreskoj konferenciji Narodnog fronta u Prijedoru, održanoj 4. januara ove god., frontovske organizacije primile su obaveze, pored ostalog da do Prvog Kongresa Narodnog fronta B. i H. izvrše 100% naplatu poreza, učlane što veći broj članova u Narodni front, obuhvate što veći broj nepismenih i analifabetski tečajeva, da otkriju sav neotlučeni višak žita, kao i da pronađu svu žito koje su špekulirali na razne načine prikrali od narodnih vlasti.

Od potpunosti obaveza ostvareno je do 5. februara o g. sljedeće:

Porez po II grupi naplaćen je 71%. U svojim poreksim obavezama istakla su se imena podričja: Volar, Palančište, Miska Čavez i Rakovčani, koji su 100% platili porez. Kozarica, je platila 90%, a Ljubija i Islem 92%. Najslabiji uspjeh pokazalo je mjesno područje Petrov Gaj, koje je do sada naplatilo 40% poreza po II grupi, što znači da se frontovska organizacija nije dovoljno založila da ispuni svoju obavezu datu pred 120 članova, na sreskoj konferenciji Narodnog fronta. Porez po IV grupi naplaćen je do sada 68%, što znači da je uspjeh slab, jer je naplata na ovu grupu trebala da bude veća od poreza druge grupe.

U pogledu suzbijanja nepismenosti broj analifabetskih tečajeva dostigao je 126, sa ukupno 3.146 polaznika od kojih je veći broj obuhvatao i pretkongresnom takmičenju. Aktivnost

Tvornica cigle i crijeva u Prijedoru premašila je proizvodni plan u 1946 godini

Tvornica cigle i crijeva u Prijedoru odmah po svršetku rata je djelatno obnovljena i već 24. aprila 1945 godine otkočala proizvodnju. Dobrom organizacijom rada proizvedeno je više robe nego što je to bilo predviđeno u proizvodnom planu.

Zalaganjem radništva u 1946. godini postignuti su još veći uspjesi. Svijski torzi da još uvijek ima mnogo porodica bez krova nad glavom nisu zalili truda tako da u 1946. godini prema predviđenom planu proizmašati taj plan kod cigle za 11,87%, kod crijeva za 33,53%, kod žlijebnika za 19,50%.

Ako se uporedi proizvodnja u 1945 godini prema proizvodnji u 1946. on-

da se vidi da je u 1946. godinu premašena proizvodnja cigle za 25,38%, kod crijeva za 21,61%, kod žlijebnika za 53,36%.

Uspjeh u proizvodnji izvao je zajedničkom saradnjom rukovodstva i sindikalne podružnice sa radničkim povjerenicima i svijest radnika koji su imali pred sobom cilj proizvesti što više da bi se ubrzo izgradila domova onima koji ih nemaju. U toku rada za ove dvije godine iskustvom uvidjelo se da će se postavljene proizvodni plani uvijek uspješno izvesti, pa i izmješiti ako je čvrsta i zajednička saradnja uprave preduzetka i radničkih organizacija.

S. T.

Prekretnica u radu sindikalne podružnice pri preduzeću Elektrobiha — područje Banja Luka

Sindikalna podružnica metalaca br. 4 koja djeluje pri preduzeću Elektrobiha — podružnica Banja Luka napravila je prekretnicu u svome radu. Prekretnica je uslijedila dijelom što su se izvjesni drugovi rasteretili a dijelom što su u uslovi rada postali mnogo povoljniji, pošto je svotečno konferencio potom prikonom su proklamovani rezultati novembarskog takmičenja, proglašeni udamici, podijeljene nagrade i pohvale, što je stvorilo pogodan momenat za stvaranje prekretnice i oživljavanje rada po svim sektorima sindikata. To je poslužilo kao polazna tačka u prekretnici tada, da od tada u dno novine su redovne, konferencije također, a uvedene su i usmene novine na kojima se daju referati bilo politički ili stručne naravi, uz kulturno-umjetnički do datak sa recitacijama, pjesmom, muzikom i raportom. U planu je i jezikovna priredba. Analifabetski tečaj nema ni ovaj podružnici, jer su većina tih drugova nepismena i to u 60-65% podinarna, a čitalačke grupe omladine također su se prilagodila i uskladila sa izvršenom prekretnicom.

Posebno treba istaknuti da mirivlo i nerad ove podružnice nije usmjenjen služaj, nego zdravno ono je održano i svim metalacim podružnicama

da se vidi da je u 1946. godinu premašena proizvodnja cigle za 25,38%, kod crijeva za 21,61%, kod žlijebnika za 53,36%.

Uspjeh u proizvodnji izvao je zajedničkom saradnjom rukovodstva i sindikalne podružnice sa radničkim povjerenicima i svijest radnika koji su imali pred sobom cilj proizvesti što više da bi se ubrzo izgradila domova onima koji ih nemaju. U toku rada za ove dvije godine iskustvom uvidjelo se da će se postavljene proizvodni plani uvijek uspješno izvesti, pa i izmješiti ako je čvrsta i zajednička saradnja uprave preduzetka i radničkih organizacija.

S. T.

Prekretnica u radu sindikalne podružnice pri preduzeću Elektrobiha — područje Banja Luka

Banjoj Luci, i to iz razloga što je rukovodstvo metalaca — Miesni odbor Metalaca — u jednom dužem periodu bio van svakog djelovanja, da je na poticaj ove podružnice izvršen izbor novog Miesnog odbora metalaca, koji danas rukovodi cijelu sindikalnu radu podružnice, na se obueće da će u nastavku rada i ostale metalce podružnice zabilježiti mnogo bolje rezultate.

Dž. Butarović

Građevinari Bašne Luke najavili takmičenje građevinarima Sarajeva

Održana je godišnja skupština podružnice broj 1 radnika i namještenika građevinske industrije u Bašnoj Luci. Poslije vježbata i diskusije u kojoj su izmješteni završili druga dva omladinska u prolomnom radu, izvršen je izbor Upravnog odbora podružnice u koju su ušli najbolji drugovi iz podružnice.

Poslije je izabranovo rukovodstvo, drug Ivo Melch predložio je da se naziv takmičenje u radu sarajevskim građevnicima u ljanjima u njihovim podružnicama

Radovi „Gradisa“ na izgradnji kuća

„Gradise“ je počeo sa radovima iz gradnje kuća i mostova na bivšem bihaćkom okrugu početkom mjeseca jula prošle godine. Prvi njegov radovi bili su na rješavanju ostataka Unskog amirano-betonskog mosta u Bihaću, koji su radovi završeni mjeseca septembra prošle godine. Istovremeno „Gradise“ je uzeo u izgradnju Diešji dom u Bihaću koji će biti jedan od najvećih diešćih domova u NR Bosni i Hercegovini. Dom se podiže na čijem lijevom terasu „Borčima“ koji će svojim položajem dominirati nad bihaćkim poljem i prema Zegaru. I arhitektonski i po predviđenom unutrašnjem uređaju Dom će u potpunosti odgovarati potrebama jednog modernog diešćeg doma. Predviđeno su prostrane i značne spavaonice, tipične zarije, dvije velike terase, jedina za sunčanje i tera po lijevom vrenenu, a druga pokrivena, parno grijanje i druze kancelarijske prostorije kao i prostorije za pomoćno osoblje. Ova velika zgrada je već za pola svršena.

U septembru mjesecu „Gradise“ je počeo na izgradnji činovničkih stanova. Svi su oni stanovi, njih 24, predviđeni u jednoj zgradi sa po jednom od dvije sobe sa raznogostojama, kao i garsoniere. Dvostranom ove zgrade u mnogome će se olakšati teško stanbeno ananje u razrušenom Bihaću.

„Gradise“ je uzeo u rad i dvije monumentalne zgrade: zgradu Sreskog narodnog odbora i zgradu koja je bila predviđena za Okružni narodni odbor. Ove zgrade i zgradu bihaćke u Bihaću, u potpunosti će zadovoljiti kančialariskim potrebama naših narodnih vlasti.

„Gradise“ je izradio i most u Otoci preko Uje u dužini od 101 metra. U Krupi on će demontirati jedan željezni most i iz njezovih konstrukcija kompletirati avožen most u Otoci.

U Bos. Novom mjesecu izgradnje veliki most preko Uje. Interesantno je da će polovina mosta koji se uslijeđe miniranja srušila biti dienuta, pomoću hidrauličnih dizalica. Ovi radovi su u toku. Osm ovih krupnih „Gradise“ je izvršio puno stitih građevinskih radova i poavrki.

Otvoren je Omladinski dom u Prnjavoru

Omladina grada Prnjavora nije imala svog doma. Čitalačke grupe održavale je po privatnim kućama, a zajedničke konferencije u gradskoj sali.

Poslije su se stanbene prilike našeg grada poboljšale, dobili smo zgradu za Omladinski dom. Na inicijativu omladine izvršene su manje opravke i zgrada osposobljena za potrebnu svrhu. 19. januara ove godine omladina okupljena u velikom broju proslavila je svečano otvorenje svog Omladinskog doma.

Omladina grada Prnjavora zadovoljna što je dobila svoj dom podržavala je govornike i svoje rukovodilce kličući Titu Partiju i Jugoslovenskoj armiji.

Na oslušniti su se svi drugovi obavezali da će pomoći dal nove uprave in savjekalnihom poslu, da će razvijati udarнички elan i uložiti maksimum truda za još bolje rezultate u 1947. godini.

Zimska kampanja narodnog prosvjećivanja

Рад народног просвјехања у Бихаћу

Иницијативом просјетног одељења Градског народног одбора у Бихаћу као и Извршног одбора Народне fronte да би се што bolje свободно неписменост извршено је пописом неписмених у Бихаћу и околици да у граду има око 700 анафалетских, међу којима је око 200 њиха до 60 година старости. Одмах иза извођеног пописа отпочели су у децембру мјесecu прошле године анафалетских тецајева и то њих 6, у које је уврштено 203 анафалета. Осим ових шест тецајева организовано је неколико група за појединачно исправљање по појединим кућана. Ускоро ће се оформити још два тецаја на периферији града у Дољанима и Језеру у које ће бити укључено око 30 неписмених. Поред ових тецајева за живље одржавају се још и два тецаја за неписмене војнике у које је обухваћено око 70 људи.

Све ове тецајеве воде наставници основних школа, а тецајеве појединачно исправљања народна оmlадина. У току недеље народног просвјехања које је организовано и спроводило мјесни културни одбор уз припомоћ народних власти и масовних антифашистичких организација прикупљено је преко 25.000 динара у корист народног просвјехања. Сви тецајеве одржавају се по три пута недељно по два сата, а по завршетку обиме претварају се у читалачке групе.

У току прошле године описицењом је у граду 214 неписмених, од којих се за тецај општинских знања једног њих 50. Овај тецај још није почео са радом због недостатка просторности и руковођаћег кадра. Културни одбор настоји да ове смете ње отклони и да овај тецај општинских знања почне што prije са радом. У овим радовима одбор АФЈ-а у Бихаћу могао се бити заложити чиме би били постигнути још бољи резултати.

НА БИХАЋКОМ СРЕЗУ ОФОРМЉЕНО ЈЕ 17 ДИЛЕТАНТСКИХ ГРУПА

Одмах у почетку кампање народног просвјехања просјетно одељење Среског одбора у Бихаћу уз помоћ анафалетских организација и организација АФЈ-а оформило је 17 дилетантских група. Све ове дилетантске групе имају своје хоровае. Међу њима је најактивнија дилетантска група у Језеру, која је до сада дала шест успешних приредби и то у Језеру што у другим селима.

Успјеси и неуспјеси на раду око ликвидације неписмености у граду Ванјој Луци

Zimska kampanja narodnog prosvjehivanja otpocela je prije dva mjeseca. Sad se nalazi u punom teku. Kroz to vrijeme objavljeno je u Banjoj Luci u 68 analifaletskih tečajeva, 1352 nepismenosti zauzela su se masovne organizacije i pojedinci, a data su i materijalna sredstva. Prije pocetka kampanje, kroz tri sradne, mnogobrojne kvartovske i sindikalne konferencije, i kroz nedjelju narodnog prosvjehivanja, dovoljno je naglasena vaznost narodnog prosvjehivanja kao osnova za sve grane zivota, a posebno kao osnov za prosvjetu i kulturu. Na mnogim mjestima dovoljno je paznja tome poklonjeno i uspjeh nije mogao izostati. Tako na primjer u V. kvartu od 15 tečajeva sa 350 polaznika, jedva je da 15 imade koji neuredno pohađaju tečaj, dok bez razloga otpali upisane nema. Sad vode akciju oko prikupljanja posljednjih ostataka. U prvom kvartu kulturni odbor zna da posveti rješavanju pitanja iskršlih u toku rada sedmicu u trajanju od 6 sati (od 6 — 12 sati u noći). Oni žele i inače redovito sednice svakog četvrtka. 26 januara sazvali su zajednički sastanak tečajeva sa sela Bukvalaka, Brda i Rakovice, kome je bilo prisutno 59 tečajeva. Sastanak je održan u V. osnovnoj školi u Gornjem Serešu. U njegovom organizovanju, pridržavajući roditelje i stariju braću i sestere, kako sa poštovanjem ulaze u zgradu gdje njihovi mladi uče i spremaju se za bolji život. I kao da je oduzet pošu zahvalnosti. Sto porodi njihove dece, eto i do njih, koji su bili zainteresovani, donec nije uticaj prosvjehivanja. Na tome sastanku ne samo da je izvršena kontrola dosadašnjeg rada, nego je to, bila i mala manifestacija onih, koji su uz pomoć narodnih vlasti i masovnih organizacija na putu opismenivanja i kulturno prosvjetnog napretka.

I II. kvart, koji je u početku rada davao izgled labavosti, u tome pogledu danas se učvršćuje i vodi borbu oko prikupljanja posljednjih ostataka nepismenika u tečajevе. U tome se poslije često nalazi na poteškoću. Imade pojedinačne zastarijele pojmovna, na primjer Telavoić, stolari, koji neću ženi u tečaj jer sa maza doću kat kod kuće, kad se vrati sa posla. U IV. kvartu bili su privremeno prekinuti rad tečajevа na Pilani (oko 150 tečajeva) iz uzroka koji su bili se vrlo malo truda otklonjeni. Oni nisu je često puta nemoguće ono što se kod drugih bez poteškoća sprovodi. Kod

njih rukovodioci sa srednjoskolskom spremom nemaju rezultata koliko rukovodioci na vr. Bukvalaka, sa osnovnom školom, radeći u seoskim sobitima i svijetlom školjave petroleja. Kod njih je postotak postaćivanja tečajima 50%, kod njih rukovodioci tečajima znaju da i ne dođu na tečaj, a znaju da ga i potpuno napuste, kao što je to učinila Kunosić Zlata.

U trećem kvartu izborom novog kulturno prosvjetnog odbora stanje se uz veliko zalaganje pojedinačne popravlja. I oni vode borbu oko prikupljanja posljednjih nepismenika. Za uzor iskoristimo njihove zidne novice na samom po izradi novo i po sadržaju. Cijenica je da prije izviesnog vremena kod sindikata stvar ne ide kako treba. U tvornici duhana i rudniku Rakovici dva puta pokretali su tečaj. Nema dovoljno zalaganja od strane odgovornih faktora. U Rakovici su zbilili tečajevе u jednu tlesnu prostoriju u kojoj se ne mogu ni maći, a kamoli raditi — mnogi i stois — dok imaju jednu komotu prostoriju pored te, a služi im samo za prozj.

No u zadnje vrijeme pojedine porudnice prihvatilo su se ovog posla drugima služe za primjer, dok jedne još uvijek kude podatke o nepismenicima.

Pred nama je još dosta vremena do završetka ovogodišnje zimske kampanje. Još se može mnogo učiniti: posvetiti veću pažnju postojećim tečajevima, učvrstiti ih, otkloniti smetnje, povesti još življu akciju i veću borbu protiv nepismenosti i prikupiti i posliednje ostatke analifaleta u tečajevе.

Kampanju ćemo završiti sa izložbom na kojoj će biti izloženi dokazi rada, uspjeha i neuspjeha.

У Цазинском срезу ради 65 анафалетских тецајева са око 2.000 ползаника

У мјесecu новембру прошле године у цазинском срезу почело је у граду и по селима више анафалетских тецајева. За мјесец дана рада на спровођењу просвјетне кампање ових тецајева су се пометли на 65. Уз пажњу општинских знања, Руквођиоци ових тецајева су са махом учитељи и оmlадници који су завршили курсеве за вођење анафалетских тецајева. Ових дана руквођиоци ових тецајева одржали су skupnu конференцију на којој су изнјели резултате досадашњег рада и свргнули се да сметње у раду и да то како да се те сметње отклоне. Сметње су махом биле — несташница горива и петролеја. Многи су се руквођиоци жалили на народне одборе да их не постанују пуно помоћ у потребном материјалу и другом као што је то са мјесним одбором у Цазини, Мјоштраку и Подвизанима. Око 40 ових тецајева извршани у тецајеве општинских знања.

ОДРЖАНА ЈЕ ПРИРЕДБА У НАЗБАЧЕНИЈЕМ СЕЛУ ЦАЗИНСКОГ СРЕЗА ГОРЉОЈ КОПРИНИ

Горња Коприна је назбаченије село цазинског среза. Одбор народне оmlадине Горње Коприне дао је ових дана селима овога села прву приредбу са пригодном културно просвјетним програмом. Поред осталих такава: позоришног комада, пјесана и свјезања, изведених је 30 позоришта — Етнографско у Титуку, која је нашла на врло добар пријем и размјенивање код селанка. Селанци села Горње Коприне са великим интересовањем су саслушали програм ове прве приредбе у овом забаченом селу и изнјели жељу да им се овакве приредбе што чешће изводе.

Једна од најуспјешнијих приредби одржаних по ослобођењу Сан. Моста

Пионир Народне основне школе у Санском Мосту приредио је 27. јануара 1947. године вјештају приредбу.

Целокупни програм и организација приредбе био је на размјерно вјештају. Труд који су учитељи уложили уродио је плодом. Препун културни дом грађана Санског Моста и околине са великим интересом пратили су извођење програма и уживали гледајући иако мале као свјесно и са умишљеном

изводе сваку такву програма. По завршетку програма управитељ школе Младен Мучетић захвалио се присутнима на посјети. Музички оркестар Мјесног синдикалног вјешта по руквођеном друга Љубка Љепојевића учествовао је на овој пионерској приредби.

Припреме Народне оmlадине Цазинског среза за радове на оmlадинској пружи Самач-Sarajevo

Nародна оmlадина цазинског среза оформила је штаб оmlадинске радне бриге за отпрему оmlадинских бригада овога среза на пружу Самач — Sarajevo. Штаб оmlадинске радне бриге је већ одржао два своја радна састанка на којима је донио слиjedeće закључке:

1. да се припреми културни и физкултурни материјал који ће бити одређени на пружу за своје културно-спортне и физкултурно узгојнице; 2. да се до 1. фебруара установи број оmlадинаца који ће поћи у првој смјени на изградњу пруже. Обавеза је да са цазинског среза у првој смјени пошље око 400 оmlадинаца; 3. да обави такмичење среским оmlадиначким организацијама у Крапу, Бићаку и Дервљу, ко вјеш да у првој смјени пошље оmlадинаца на градњу пруже.

Ma. ANDRIJEVIĆ: Zašto nastaje suša i kako se treba boriti protiv nje

Уроци сите сада су добро познати. Понекад су настале услед тога. Но се масе својом згодном изградњу брцу из мушких селаци Средине Ајле на Запад. Предити много саћи узрок сите је крелане маса водича са далеког сјевера, из арктичних прелја на запад. Кречуци се ка југоу hladan вјетрић се постепено загријава и због тога постаје сув. Настаје жеља, водно врињање вјетрова. Земљиште се суши, билке стадеју, а понекад бивају и уништене услед недостатка воде.

Основне илешнице који у борби против суше се налазе се прије свега у завојеним рекама и коришћењу земље, и у увођењу правилног плодореја и планским подизањем заштитних шумских појасева око нјива. Правилан плодоред са низањем култура и сјетвом мјешавина многогодишњих, као и уграњивање повећавају плодност земљиште.

стварају га погодним за гајење биљака и омогућују ишлешвање корова, који исушују земљиште и одузимају воду култивисаним биљкама.

Земљиште које се састоји из сићних, цвјетних, неазбиотаних и води грудвица, увијек болје издржава биље вјетрове, него неазиотано земљиште. Уредна нјива и пољопривредна земљишта су брзи против суше. Поштане шумских појасева у шини од 10 до 25 метара око нјива у субним областима као да ствара у њим обустана вјазлију, блазу климу. Осим тога, шумски појасеви омогућавају задржавање снјега на нјивама.

У борби против суше нарочито је важно правилно обривање земљиште. Све нјиве морају да су под културним биљкама или да су ишлешнице. Шинице не смије да се остави на нјиви чак ни на један једини дан. Нјива под штинјком у току неког дана губи на сваком хектару по неколико буреди воде, од 40 до 60 литара. У ишлешнице земљиште на површини добро чува воду земљиште. Ево зашто сва нјива

под јарин биљкама морају да буду узорне пошље жеље. Но је могуће прије. Уз гарена нјива тако треба узорати у јесен. Увођење култура и планетних врста опорних према суш, превремена сјеча, вјештајив ред око усјева — све то теклоде помаже да се љовјак успјешно бори против суше. Од велике је значаја у борби против суше и skupljanje вјеље у земљишту задржавањем снјега.

Нарочито је важна вјера у борби са сушом правилно наводњавање нјива — заливање биљака. Да би се имало довољно воде за наводњавање треба задржати пружне воде који отиу у јаругама. У том циљу праградује са јаруге банана и граде мале вјештачке језера. Из ових вјештачких језера вода се доводи на нјиве пумпана, које покрену фактори или други motori. Сваки колхоз у субним областима мора да организује наводњавање мака на малог димони од 5 до 15 хектара. Ставља, за вјетме великих суша ова димонца даје високи принос највјештајив култура или сјемена.

Г. Склиарн

Дом ратне сирочади у Острожцу

УБИЈЕН ЈЕ ЧЕТИЧНИ КОМАНДАНТ ЛАЗО ТЕШАНОВИЋ

Рекосе ми у вoзу да је то био дворац некога швабе Бергса, који је у доба аустријске окупације Босне био градоначелник у Бихаћу. Први пут чујем за швабу Бергса и први пут гледам Острожац. Бијели се он горе на врху брда потпуно издвојено и усамљено у сивињу. Надано се као долин Уне и Унску путву ко је на некуд да крене, да оде из ове усамљенице, где га је Бергс, ко зна зашто, осудио да самује.

Пењем се слабом потином уз стрмни бријег. Дворац ми се чини све већи. Видим га је ово у ствари велика средњевјековна тврђава са шкором Бергством изнад ње.

Ту су, прије но што швабо дође у Босну, теберићили и пали крајинашки ајаци — личички стари Авдига, с којим сам се упutio.

— Било је то неких бегова Беширевића, упријеме се и они: па да продадоше онеме шваби Бергсу. Шта ћега? — његово царство па и двори његови. Тај Бергс је свако јутро одавде ишао коцкама у Бишње, демеж на службу, и сваког би ударио бијелом кољу се не би стасило испрже коцка. Велики се асија био учинио тај швабо Бергс. Цио је крај од њега пропштао.

У лозим у велику камену капију. Она је врло стара. Улазим у средњи вијек — у царство феудалних деспота. Предламом се отвара велико двориште, у којем до изнад старих кула стине синегом покривени борови. Одмак ниво вода док доди право у Бергсов двор. Ово више није средњи вијек нису феудални велможи, ни крајинашки беги, ово је Бергс, ово је капитализам — поробљена Босна. Оно су залде деценије прошлог вијека. Како се извоје све катиле биво сбијену вијекови и господари овог звијављеног босанског селџа који се тунио мирољом осетом да у овом ослободилачком рату плане у живи отаџ. Знао је он да ће свијат тим разним Бергсима доћи кају... ми твојо је кули преда доћиле И дошла је.

Ево још једног доба. Ево нашег херојског доба — наше народно-ослободилачке борбе. Ту је са холемку тогца наша сирочади и бива кама и таблицама у рудима, чини су онеки живици пали у борби да више у Босни никада не буде Бергса ни његових помагача.

— Здраво другови!

— Здраво друже, весепо поздрављајте дјеча. Најистајате од њих взоде ме упавику Дома. Ходник је дуг, чист, засофен. Украшени је језињим роговица, доважним трофејима и резбарним у ливом, крастовом дијелу. Са свим што је у њему он је права готика — готика у Босни, на Острожцу. Ништега домаћег, босанског, ништега толог. Ова крутосу одише крутошћу освајања, свирепшћу и хладношћу империјалистичког чиновника Бергса и она стварава ништа у земљама и бива сад ми постаде свесним догњина. Овај царски градоначелник бишњачки нагрнавао је у Острожцу, у замску готике, у колонијалној Босни феудално доба!

Пењемо се на кат. Опет дуга ходник са собама са обавијне стране. На крају је велика сала.

— Ова врата, друже, воде у улову — опомени ме мој војан.

Управник Дома, другарица Реџа Топрица из Дрвара, прича ми о Доми и дјечу:

— Дом је испован којешем 1945. Дома у везу је сад у стога деценије дјече. Сва су ова дјеча зорчад без и једног родитеља. Дом је вод патријархом Црвеног Крста.

— Којих су вам година дјеча,

— Од дјеча па до педнаест година. Предшколска су ми одвојена од школске.

— Ти идиш у школу, штагм мога водича који је стајао иза мене.

— Идем, весепо одговоро проиши.

— Ја се зовем Славоко Вукеса из села Глиннице, одговара на моје питање.

— И тату и маму су ми заклали усташе у Великој Кладуши. Заклали су ми и браћу и сестре, прича дјечте.

— А ти гаје си био?

— Ја сам био с мамом. Њу су усташе много мучили. Све су од ње сјекии комаде док није умрла. Мене су тјерали да гледам.

— Како си се спасао?

— Почели су ме да кољу — Славоко Вукеса ми окрену свој танки врат засукујући јаку од кошуље и капута. Врат ми је био свашаран резотинама, које су више из косе према плешима и пољено преко врата. У њима се уздирао ладала бијела кожа омињена дебелим брадавичастим рубовима. Јајени дио лотгиња био је потпуно огужен и без косе.

— Дигли су ме у зрак за ноге и рудке и остражили ме. У том су залупале пушке. На усташе су напали партизани. Кај је настала борба наред је бјежао ка партизанима, и ледко је мене оидио.

— Имали ли одам много дјече која су клана и пукали стученом остаја жива, прича ми другарица Сона. Доведше у собу управо преко тридесеторо дјече која су мучена и клана. Милеико Станчић из Гате испричао рудке и показа резотине на јидима.

— Тако, тјерају нас кроз шуму. Бијо је ту, хетр много народа. И све умруо пушке, и изишла ладала. А један усташа ме погалеа ирпо, дохати ме да рудке и узе да ми рекне бијо. Ја не знам шта је посије бијо ни са усташама ни са народом. Видио сам да сам сам у шуми. Око мене је било пмо лешева — прича мајка.

Мианг Тургуз из Хашина — Луција Паланка, којем је 12 година, прича како су му Нишани прећали мајку и како је од тога и умрла. О љазерском умросту свих родитеља причају и Адем и Асија, и сви други, јер су сва ова дјеча без родитеља.

Дјеча су отишла у школу на час. Сад су ми ствари око мене живље привуке пажњу. У углу собе је велики Бергсов орман у готском стилу са врећаним витезовима у вратима. Смјешено они данас изгледају са свиме заштитним маченима. Око стола су необичне столице, такођер у готском стилу, на којима су Бергс и његова жена Елизабета изжиљавали средњевјековне племићке илације. Но ова ми је соба интересантна с друге стране. Из ње је за вријеме Н. О. борбе друг Тито рудководи операцијата при нападу на Бихаћ.

Попли смо да видимо и оставу дјечу. Улазим у приземље ове старо и нововјековне тврђаве — у кућину. Она је велика и свијетла. Кућарица Стана преврће у великој тами паланачке.

— Данас имамо ствара са запршком и паланачке, одговара Стана на моје питање, плућни паланачки мармеладом и сламеним иш у тавице. Другај дјечарица Миља седи у кришце бијели хаљб и рећа по стучаком стлу.

— Кољко пута дјеча добијају месо?

— Четири пута недељано.

— А шта дјеча добију за ручак?

— Бијелу кафу, мликско или чај са бутером.

Кад су кућарице биле готове са послом око ручка, васпитачице долаже дјечу. Весепа, добро украшена и добро обрчана ова сједују на столице. Ево и двоје најмлађих. То је пионир Боро и пионирка Мара. Њима је тек по дивје године. Васпитачица их води за рудке. Њима је превиско сто, па им се сервирва на клави. Боро носи малог зевку, а Мара беву.

— Каки другу кога највише волиш?

— Дуга Титу, одговара Мара.

— Па онда, Маро?

— Палтију.

— Па онда?

— Алмију.

— Ево још једног малишана, упозори ме васпитачица. То је наш пионир Будо из Лике. Њему не знамо ни имена ни презимена. Ни чија је ни одлаке је. Ово име — Будо из Лике, дати смо му произвољно. Чујем да главо да га је у шестог објавио посла на кољу нека баба. Коњ и баба да су погинули, а дјечте узго неки војник и предао бољници, прича васпитачица.

— Шта си ти Будо?

— Пионир, одговори кратко мали Личанин, хитајући ка паланачкима.

Дјеча ручају. Други ред главница полетиво над танџирима. Кад се једно мадо се збори. Чује се само прикази звек шакира и илација. Из паланачкине се ниједи мармелад, а на којем малишану залупао црвени сок дурн иша браду. Васпитачица опомиње на пристопиност при једу.

— Још? — пита она.

— Не могу, најед сам се.

Гледам како сатко једу ова дјеча којој је овај дом спас и највећа срећа. А некај су одје за ручком сјидије само дивје гласе: Бергс и Елизабета. Кажу да је она била мучена наравн, охола, горонадла и жив чано растрешена. Танких усана и пласот нос. Из дјечог доба остала су два жива свиједа, Несна служавка Ана и слуга — мук Анија — Петар. Исиједије, воштано-жутог дјеча, без снаге и моћи.

— Бија је господарица врло не повјерљива. Ја сам код ње кућала 40 година и никад ми није дала кућав од наминична. Добијала сам свега 10 боинита ниско сам поред кухиње чистина и урешивања све стварије у замку. Бергсови су били врло шкотни. И влобогати. Имали су много акција и рудинке злата и сребра. Она је умрла од шпарела, а он од рака на кријевичу. Синовии ми се изгубили негдје у свијету — прича стара Ана о судбини Бергсових.

Но дјеча ме више интересује од Аничних прија. Изгласи с њима из тврђаве. Погледују у своје зидне новине у холнику, као да би хтели да скрену на њих могу пажњу и да покажу шта све они умјугу и могу. Шоје видљив новина. На њима су читани и црчејки израђени невјештом дјечом руком. Кад одрасту и поставн зрели ајди шта ли ће тек онда имати да напнују из свог мучног и крвавог дјетињства.

При излазу кроз тешке и тамне дрвене капије испод великих кула и оне Бергсове у бијелом марморопте ми прође кроз главн слика сијене вјекова и друштва у њима. Феудализам, па капитализам, и ово наше доба илчанке Н. О. борбе које се узвисило над свим дојима, над свим овим кулама, доба за које су пали родитељи ових пионира, за које су пали стотине хиљада нај велике борца наших народа.

Прје неколико дана народ которашорског среза сазнао је да се на њиховом терену излазе и крију два банџица — са својим сјиделима и групацима. То сазнање била је први порок да се диније у хајку против ових кривка. Да оште своја села од остатка издаје и да сами пресуде овим банџицама да све почиње злочине. Хиљаде народа пошла је са мотикама и вилама на четинске звијери. У тој спонтаној народној хази против банџе убијен је командант престотале четинске групе Лазо Тешановић. Он је најизразитије оличене злочина и издаје служења гестапоу и издајничкој влади у Лондону, сарађице са усташким убицама. Њему је било успједа да привремено покријне своје скривости и да одлате на преднај терорине и убија мирне и радне људе по нашим селима.

Звијер-човек, кровокол-салиста, банџиц који је расипао наше родољубе, клоа и отсечену главу на бајонету носак кроз село и страшино свијет, илиј који је у омарском срезу заклоа човјека и пекао га на ражњу, а отсечену главу набио на класу да га је четински командант Палтир, чувео надалеко по споие кривотвора. Овај кровокол је жив узвиљен.

Помозимо народној милицији не сузбијању недопуштене трговине и шпекулације

Још увијек има ових који се баје шпервом и шпекулацијом којема на срцу леже само њихови лични интереси, којима је једина брига да њихови испит и углед живиот. Још увијек има оних који ометају правилну иланску расподеиу и производњу. То су они који су од увијек живијели од рада и труда других и данас не могу да се прихвате ми каквог посла који ће користити и њима и читавој заједници но као илација, невјештом служке се шпервом и шпекулацијом. Тако су шперотеи Танасић Петко, Марко и Сикновић Божио из кључорског среза на пијаци у Санском Мосту купили тоинаст комада свиња за 11.500 динара и покушали да их без икакве пријаве виастиа пре протуром у Кључу, како би несметано заврдили више злата и да им дозвољемо. У тој посав ометах је народна милиција у Томини и предали их суду у Сански Мост. Она тројица су осуђена на по петнаест дана принудног рада без лишчења слободе и конфисковање куп злених свиња у корист државе. Исто тако и шпероте Мехо Селман из Санског Моста осуђен је на езијну принудног рада без лишчења слободе у трајању од једног мјесеца и конфискацију коња које је купио у Новој за 6.000 динара, а хтио препродати у Кључу не пријавиши виастиа ни куповину ни продају.

У БАЧКОЈ КУХИЈИ У БИХАЋУ ХРАНИ СЕ ПРЕКО 400 ДЈЕЦЕ

Народне власти и одбор Црвеног крста организовали су прошле године кухињу за социјално угрожене љаке и ратни сирочад нов основане школе једног тринаста њих храни се у школској кухињи добијајуи ручак и ручан.

Ова брига незлоћиних власти и Црвеног крста омогућила је уредно похађање школе најсиромашнијим њацима, без чега се не би могли школовати. Сва ова дјеча која се премоћују у школској кухињи добијају са одају и обућу.

Поред ове помоћи од народних власти и Црвеног крста чиниће су са школском дјечом обрадици у прошлог години око двадесет дунума земље засађујући је са луком, ковиоцином и дољом, чиме су звагомо доприни сали бољим испрхати њака.

Dokle sve idu špekulanti u svojim prijavim radotama

Inspektorat Kontrolne komisije pri Okružnom Nar. odboru u Banja Luci izvršio je reviziju snabdjevenosti žitaricama kao i viškova žita na terenu našeg okruga i pronašao da su mnogi proizvođači iz kulaskih redova bosarviti žito i davali lažne izjave o viškovima za okružnu komisiju i učinama Sreskih i Mjesnih Nar. odbora.

Kod pojedinih ovakvih špekulanata nađen je i po hiljadu kilograma žita i ako su se tržili bili da nemaju nikakvih žitnih doprinosa i žito dobijali po tablici. Društven je situaci drskosti Mladenović Gine trgovca iz Ključa, koja je ozvani kontrolne komisije pri reviziji žita izjavila da dopušta nema žitnih zaliha. Komisa je htjela da ovaj ozvani komisije pre noći kod ove Mladenoviće i pre sprava na sežić pod kojom je bilo sravljeno 300 kg. žita. Ovakve špekulacije i kulake, koji svojim prijavim radovima onemogućuju provođenje plana naše narodne ishrane treba stalno kontrolirati svaka komisija žita prihvatljivi narodnim vlastima.

Другови из Сресног одбора Народног фронта одржали су неколико политичких предавања

На дан завршетка године, 25. јануара ове године, одржан је испит на којем су другарице показале врло добар успех. Својим маршировањем и ступовним изјавом истакле су се полазнице: Буљковица Миленка, Милка Караћ, Карачковић Соња, Штрбош Мира, Зобковић Дара, Драгића Тина и Алина Ореба.

Од дјелова и шифова, којег је додјелила Срески народни одбор, полазнице су сачиниле 101 какама, рјешене одице, халдине, женске и мушке кошуље, члаке и буџе. Сва ова савишња одјела предаше се као дар дјети Печег дома у Острошњу.

Навене, на дан испита Срески одбор Народне омладине као је приредбу за испираји полазнице.

Франка Тврковић

Konferencija na ženskoj gimnaziji

5. ov. ml. održana je konferencija nastavnicima i učenicima ženske gimnazije u Banja Luci. Prisustvovalo je i drug inspektor za srednju nastavu Bosne i Hercegovine.

Konferencija je održana povodom polugodišnje i polugodišnjeg takmičenja, koje je otvoreno 15. decembra. Dragocirna E. Rizvanović predstojnik aktiva NSO-a na ženskoj gimnaziji otvorilo je konferenciju i dala riječ drugoj direktorki Mat. Daj. On je u svom kratkom govoru istakao uspjeh učenja i disciplinovanosti, ali uspjeh nije onakav kakav bi trebao da bude, naročito u nižim i četvrtim razredima, dok je disciplina uzevši općenito mnogo bolja. Zatim je predsjednik NSO-a dala svoj izvještaj o radu sekretarijata, kao i o radu omiladine našeg aktiva. Načelnica je da se tokom takmičenja poboljšao uspjeh u učenju.

U svečanom dijelu konferencije dopunjena je učelna zastavica. Muzički dobri. U razred koji je pokazao najviše oboženoj truda. Nakon toga podijeljene su knjige dobrim učenicima i aktivnim emulacijama kao priznanje za njihov rad.

S tim je rad konferencije završen.

Na skupštini Gradskog narodnog odbora u Banjoj Luci izabran je novi izvršni odbor

6. o. ml. Gradski narodni odbor Banja Luka održao je skupštinu na kojoj je pored članova plenuma bio prisutan ispred Okružnog narodnog odbora drug Simo Komlenić, a ispred Gradskog Narodnog fronta drug Zdravko Perasić.

Sekretar Gradskog N. O. drug Dirnjo Didara vodnio je izvještaj o radu odbora u kome je iznio uspjehe i nepopravnosti u dosadašnjem radu. Diskusija po referatu bila je živa i

učestvovali su mnogi članovi. Po razriješenoj starom odboru izabran je novi odbor u koji su ušli drugovi:

- Hasanbeg Džinić, predsjednik, Živko Javor, prvi potpredsjednik, Sida Marjanović, drugi potpredsjednik, Đorđe Didara, sekretar. Za članove odbora izabrani su drugovi: Naim Čevan, Munib Demirović, Fahrudin Žutić, Gusić Kemal i Granić Josin.

Šah otvaranja partije Nauka

Nauka o otvaranjima čini naročito bogato podavlje, kome je posvećena literatura. Praktični igrač je od valjka pokazivao naročito interesovanje za najbolji način otvaranja i to s pravom, jer razvika bolnih snaga je osnova za sve dalje oteracije, a njegovo djelovanje seže sve do fizičarske teorije. Teorija otvaranja ispravno se bavi pitanjem kako je najefelshodnije izabrati figurama i kako ih treba rasporediti za presteleću borbu u sredini. Iz toga proizilazi da otvaranje obuhvata sve etape potrebne kako za razvijanje figura, tako i da postigne njihov najbolje skupno delstvo.

Moderna šahovska nauka došla je do zaključka da je borba u sredini, i da od toga u mnogome zavisi dajli kot partije. Uvo jedne partije iz koje se može mnogo naučiti.

- Bičeli: Sovalter — Crnk Pilserli 1. e2—e4 e7—e5 2. Sd3—f3 Sd8—c6 3. Lf1—h5 Sd8—b6 4. 0—0 Sf6—e4 5. d2—d4 Sc4—d6 6. Lh5—e4 e5—d4 U očaj je došlo i 6. e5—e4 7. c2—c3 d8—c3 Uzimanjem žrtvovanog pješaka crni se izložio onasnom napadu. Solidnije je u svakom slučaju 7. Lf8—e7 8. Sh2—f3 Lf8—e7 9. Sc3—e5 0—0 10. Tf1—e1 Le7—f6 11. Tf1—e4 12. Tf1—e4 Sd5—e7 i t. d. 13. Sd5—f7 Dd8—e8 Ne bi valjalo 12. ... Tf8—e8 zbog 13. Lh4—e7 i kratica nema kraj. 14. Lf4—d6 Tf8—h8 15. Ld4—c2 Dc4—e4 16. Ld6—f8 Pcf8—f8 17. Dd1—d6+ Lf6—e7 18. Tf1—e1 f7—e7 Crni naravno ne smije da nosi kraticu zbog vrietanja 19. Tf1—e8 mat. 19. Dd6—d2 Dc4—h5 20. Sc7—f5 Le7—d8 Prišlo je 21. Sd5—e7 nared Dd2—d6 21. Dd2—c3 f7—f6 22. Sd5—f6 Ld8—e5 Crmno više nema spasa. Poslije potteza u tekstu, bijeli je obvio mat naladno u net potteza. 23. Sd6—d7+ Lc8—d7 24. Dc2—f6+ Kf8—e8 25. Le2—b3+ i t. d.

OGLAS

GRADANI ŠTEDITE ELEKTRIČNU ENERGIJU — JER ČETE TIM OMOGUĆITI I DRUGA RASVJETU

Naše električne centrale zajedno sa mrežama i ostalim električnim posrednicima u grada Banja Luci su zastarjeli i dotrauli, a pored toga ureferano opterećeni. Da bi izbjegli neželjene slučajeve, kojim nam prijeti opterećenje u svom maksimumu — spici, a koje bi moglo u tom momentu biti katastrofalno po generatore na našim centralama, a tako isto i na trafostanicama po gradu rad njihovog preopterećenja — to se nametne građanstvu apsolutna štednja — odnosno racionalno korištenje električne energije.

Iz toga navedenih razloga naših se gradonjstava, da u vrijeme zimskih perioda opterećenja — spici, a od 6.—8 sati tričetno i od 16.—20 sati navoče — svudu električnu potrošnju do najomogućivije manje mere. Ni jedan elektromotor, električna peć, ledna, rošni i druge spravne na električni tozon — ne smetu u navedenom vremenu biti u pogonu. Načelnice se upozoruje građanstvo da u navedenom vremenu u svojim stanovima koriste samo najpotrebne rasvjetna mjesta.

Posebno se obraćamo državnim

načelnicima, ustanovama, kao i vojsci i vojnicima, ustanovama, za tim katefina i kafanama — da u navedenom vremenu, ti, u kritičnom momentu opterećenja naše mreže — svudu svoju uobičajenu potrošnju struje do najmanje moguće mere. Zagašite svu rasvjetna mjesta po kancelarijama, sobama, hodnicima itd. u kojima se u to vrijeme ne radi.

Apelujemo na svijesti građana i na njihovom pomoznu. Samo na ovaj način možemo izbjeci preopterećenje struji i onaj djelotvoran odnosno kvartovima naše grada, koje često bazi zbog opterećenja, ostavljaju u mraku, a tim bi ujedno omogućili našoj omoladini — dajima nesmetan rad u savladavanju njihovog školskog zradiva.

Napominjemo da će se od strane ovog predlažećeg štira stroga kontrola nad potrošnjom električne struje svudu datom rasporedu i svakom prekršitelju obustavljeno dajiraju isporuku električne struje u vremenu od 10 dana do 3 mjeseca.

U Poslovanice Elektrobizna Banja Luka

Lijep primjer poštenja

SAITOVICE FERIDA, SLUŽITELJICA SRESKOG SUDA U BANJOJ LUCI NASLA JE RUČNI ZLATNI SAT KOD FISKALNOG DOMA

Feridi je 23 godine. Udovica je, ima dvoje djece, a još ledžava čvrlje sešire i jednog brata. Šest članova njene porodice živi od Feridine zarade sa 2.000.- dinara njene mjesečne plate.

Nadjeni sat Ferida je predala Sreskom sudu koji za je dostavio tim traženim odjeljenju gradskih poslova.

Neka siromahina Ferida služi mnogima za primjer.

KNJIGOVODSTVO IŠTARIBRANO INKASNO — KUPUJE POSREDOVA TRABA — BANJA LUKA — BANJA LUKA.

Na putu između Drakulice i govca, 4. o. ml. izgubio je 1981 — dinara. Molim posrednika nalaziti da mi novac bude povratno nagraditi od 500.— dinara. Novac, nekaj pošalje na opštini Drakulice.

Stanislo Golemović, čekak

Dravno izučenoje 30nada, Titor ve ulica 31, kupuje otkupke željeza, čekliku liva, zupni mehanici, košice, kopalice, depeko, lomilno stalo, stari gorivni silos, košice i krpe, stari useta, de plaća odmah po utvrdenoj cijeni.

POZOR INTERESENTIMA!

Prodajem malo tableni inventar za trgovati alkoholnim pićem kao razlika i vinu. Brat 2. Džur 2. po 10. litara, mump 60. Džur 2. po 10. komada polirana, platica i ostali sitni pribor.

Prigodna cijena. Uložiti Smaio Zabo, Banja Ulica Mirka Kovačevića 45 Banja Luka

POZOR INTERESENTIMA!

Prodajem pecuru dužine 30 centara vrlo pogodnu za masaz, masirano zradiva sa sušnicom i 2. Džur 2. po 10. ekim inventarom kao i 100. stali u tri, dumina voćnjak i ostali sitni pribor.

Na istima postoji drugovi. Uložiti Smaio Zabo, Banja Ulica Mirka Kovačevića 45 Banja Luka

POZOR INTERESENTIMA!

U petak 31. januara o. god. oko podne nestalo je muško srijeto paseto, bijelih prsa, bijelih šapa, sa bijelim flekom na njušcu. Pas je vrlo kalmisli i na vrhu bijeli.

Ozdiva se na ime, imenikac i dr. brine.

Mat je poznati nalaznik da za uz vrlo dobru nagradu preda insz. Stojanu Bošnjaku, Vase Masleše 16.

Crni naravno ne smije da nosi kraticu zbog vrietanja 19. Tf1—e8 mat. 19. Dd6—d2 Dc4—h5 20. Sc7—f5 Le7—d8 Prišlo je 21. Sd5—e7 nared Dd2—d6 21. Dd2—c3 f7—f6 22. Sd5—f6 Ld8—e5 Crmno više nema spasa. Poslije potteza u tekstu, bijeli je obvio mat naladno u net potteza. 23. Sd6—d7+ Lc8—d7 24. Dc2—f6+ Kf8—e8 25. Le2—b3+ i t. d.

PRODAJE SA JEDNA STARA MJEŠTARSKA

Voljela je voditi 1981 — dinara. Molim posrednika nalaziti da mi novac bude povratno nagraditi od 500.— dinara. Novac, nekaj pošalje na opštini Drakulice.

Stanislo Golemović, čekak

„GLAS“

Izlisti jedanput tjedno i to parkom. Mjesetna preplata za Banja Luka i unutrašnjost stoji 9.—, tromjesetna Din 27.—, polugodišnja Din 54.—, godišnja 108.— dinara. Za sve inostrane zemlje preplata iznosi za jedan mjesec Din 18.—, za tri mjeseca Din 54.—, za pola godine Din 108.— i za jednu godinu Din 216.—. List se podiže štali samo po unaprijed uplaćenju preplati za najmanje mjesec dana, a za inostranstvo se prima najmanje tromjesetna preplata. Po tekstu preplata u koliko se lista ne obnovi list se obustavlja.